

МИХАЈЛО П. МАНИЋ¹
Пирот

ПАСИОНИРАНИ ПАТРИОТИЗАМ И/ИЛИ (ЕУ)РОПСТВО

Проф. др Пејтар Анђелковић: Пасионирани патриотизам и/или (ЕУ)ропство, Косовска Мишровица: Филозофски факултет у Косовској Мишровици, 2014.²

САЖЕТАК. Проф. др Анђелковић, кроз научну анализу својих запажања, стручним освртом и научном компетентношћу показује искрену забринутост за судбину народа, у жељи да искусним указивањем на „принципе наде” покрене проналажење пута којим се Србија може извући из егзистенцијалне кризе. По њему несагласност даје смисао постојању а живот је смислен тек онда када постоји оно што човека одређује, а то је његова слобода. У тешким временима кроз које Србија пролази, на растреситом тлу политичког вулкана, за народе је најопасније идеолошко *испирање памети*. Без разумевања историјског контекста у којем се Србија налази, није могуће разумети дубину кризе која улази у све друштвене поре. Аутор подсећа на историјске околности под којима је Србија увучена у рат и под удар актуелних тоталитарних идеологија као што су фашизам, националсоцијализам, интернационалсоцијализам, и тоталитарни капитализам у облику „демократског фашизма”. То је разлог, како истиче проф. др Анђелковић, због чега је очигледно да смо лоши

¹ mamihajlo@yahoo.com

² Осврт је примљен 8. априла 2015, а прихваћен за објављивање на састанку Редакције Зборника одржаном 22. јула 2015.

ђаци историје, а при том нам све чешће приписују актуелну етикету „злих момака”.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: ЕУ, патриотизам, ропство, слобода, хришћанство.

*Историјско искуство и разум као рационално промишљање
иој искусива, налажу нам да свеситрано и шрезвено промислимо
о лекцијама из историје, поседно о задлудама у којима смо
(не) својом кривицом срљали, да саберемо све своје иошеницијале
и у условима еизисџенцијалне дајосиши осмислимо националну идеју
која ће изнова исјравиши и очврснуши накривљен срјски дрог,
који раздијене крме десциљно илуша као „иолишички номаг”
ио глобалистички-евројеском мору.*

Пасионирани иаириоизам и/или (ЕУ)ројсиво проф. др Петра Анђелковића представља инспиративан и надахнут подухват аутора, покушај да нам прикаже савремено српско друштво у његовом развоју. Рад је логични наставак истраживања и запажања изнетих у монографији објављеној 2013. године, *Срјско друштво - Без онога јуче, шиа смо ми данас?*, и представља симбиозу текстова у којима се изнова проблематизује актуелно питање односа Србије и Новог светског поретка, уз неизоставно питање односа са Европском унијом, као кључног изазова с којим се српско друштво суочава.

Научна монографија др Петра Анђелковића *Пасионирани иаириоизам и/или (ЕУ)ројсиво* написана је на 282 стране. Садржај књиге је распоређен у осам тематских целина које детаљно обрађују основни проблем који аутор у наслову књиге проблематизује. На крају монографије, у резимеу, Анђелковић кратко и прецизно дефинише суштину сваког поглавља и на тај начин читаоца мотивише да дубље сагледа проблематику и стручном анализом полемише с постулатима које поставља. Поглавља су на логичан начин распоређена, међусобно се допуњују и заједно стварају отворену и јасну слику лица и наличја „безалтернативне” модернизације српског друштва, у свеопштем судару контрадикторних питања: Да ли или не, ка Европској унији? Наизглед свеобухватно питање, које се изнова преиспитује као Зенонова или Кантонова апорија, вреба и прети да оног ко се тим проблемом бави одведе у ћорсокак и остави у слепој улици. Др Анђелковић се постојано држи правилâ научне анализе и критике, и, не

допуштајући могућност да буде „заведен”, прецизно износи своја размишљања и аргументе.

„Наступило је време обмана, трагедије, нестанка Срба и Србије са простора на којима живе вековима: економија земље је тонула по моделу 'намерне неуспешности', пројектоване од стране западних сила” (Анђелковић, 2014, стр. 8).

Због тога је и на испиту Веберова *Протестантска етика и дух капитализма*, јер ће проблеме универзалне историје неминовно и оправдано обрађивати потомак модерног европског културног света под поставком питања: који сплет околности је водио томе да су на тлу Запада, и само ту, настале културне појаве које су се ипак – како барем радо замишљамо – одвијале у правцу развоја од универзалног значаја и важења? (в. Вебер, 2011).

Аутор монографије децидирано и искључиво прозива националну елиту, јер сматра да је једино она способна и кадра да на исправан, научан и веродостојан начин идентификује глобалне проблеме, понуди решење и утиче на разумну пројекцију и перцепцију патриотске свести. Управо оваквим истицањем др Анђелковић даје наизглед нерешив домаћи задатак политичкој и научној елити Србије (*Ibidem вођама*), да размисле о новој идеологији, о евентуалној рехабилитацији старе, што не претпоставља искључиву идеологију комунизма, али ни крајњу смерницу погубне идеологије либерализма. Анђелковић је на правом путу да подсети на већ понуђено решење *Четврте холивудске теорије* (в. Дугин, 2013).

Упркос специфичној, детаљној и веома јасној анализи историјског контекста, с разлогом се проблематизује све извеснија чињеница да се у новом свету више не предаје историја, јер се од ње и нема шта научити (Хаксли, 2009). Како примећује аутор, изгледа да је Хаксли имао у виду српску историју када је о томе говорио, јер су Срби управо ти који нису умели да уче из своје прошлости.

Потпуно је јасна чињеница да вредни, радни, квалитетни и надахнути људи, који су стварали и оплемењивали српску културу, нису успели да се изборе за место које им у друштву припада, због тога што је много више на цени моћ од личности појединца. Некадашњи изворни интелектуалци су изумрли или су склоњени, и у фокус долазе они чије се мишљење поклапа с друштвеном идеологијом коју пропагира власт. То подразумева постојање друштвене вредности која постаје општерихваћени Кантов „ка-

тегорички императив” (Кант, 1979, стр. 53). Дуго трајање и свакидашње понављање су неодвојиви део колективне свести и полако се губи идеолошка конотација коју претпоставља подразумевање. С разлогом аутор поставља логичко и само по себи наметљиво питање како је могуће да таква појава, с потврђеним негативним последицама, може толико дуго опстати у друштвеној стварности Србије.

У делу *Значај јоруке Свештој Сшефана за очување ејнојезичкој јросјора Срба у ллобалном году* професор Анђелковић, уз навођење стиха „Сила узме земљу и градове” из народне песме *Женигда Душанова*, пројектује ситуацију у оквир данашњег глобализма и истиче да се дезавуација преноси и на урушавање људске душе, памћења и вере и тиме на све начине сузбија сваки покушај отпора и жеља да се рационално и разумно сачува српско историјско, културно и национално наслеђе. Глобализација се често идентификује искључиво као економски процес, што је у великој мери суштинска грешка, јер глобализација представља и политичку и друштвено-културну трансформацију. Главни показатељ такве акције је и тежња да се друштвена хомогенизација наметне као доминантни вредносни систем и у том покушају као основни инструмент манипулације користе се медији. Културни идентитет друштва полако постаје мртво слово на папиру и главно оружје светске политике и економије. Култура је подређена профиту, упада у дужничко ропство и бива колонизирана јер је моћ и новац главни репер и правац кретања културног стваралаштва. Језик више није оруђе, већ оружје идеолошке и политичке пропаганде.

Др Анђелковић одлично примећује реакције других аутора и смислено користи њихова запажања, напомињући да инстант култура врши *симболичко насиље* (Бурдије, 1976). На том отвореном простору најосетљивији је језик као основ очувања људског и националног идентитета. Језик представља битну карактеристику једног народа и последњи отпор наступајућој културној и политичкој акултурацији, и због тога је неизбежно питање колико смо сами допринели самогеноциду те нас и странци опомињу и пријатељски упозоравају, са извесним и видљивим парадоксом, да смо сами себи највећи непријатељи. Томе у прилог, с разлогом др Анђелковић цитира Дитура који истиче уважавање, доследност и посвећености матерњем језику. Због тога аутор јасним језиком упозорава, подсећа и опомиње да пут страдања јесте и пут узрастања и да је Србија у сваком погледу посрнула –

економски, демографски, културно и морално – у јарак таштине и самодовољности. Језик је тај чија битна особеност може удостојити сваког појединца, издићи га из економске учмалости и дати му снагу да се одупре културној и етничкој асимилацији. Народ који не велича достојанствено свој језик и не брине о својој култури отворено дозвољава да спољни фактори у рушилачком походу незауостављиво цепкају националну традицију и културни идентитет Србије.

Др Анђелковић веома прецизно дефинише „дијагнозу” тренутног стања наглашавајући да је

„због смишљене и брижљиво припремане стратегије разарања (најпре Југославије, чији је крајњи циљ уништење Србије, односно њено свођење на деоградски пашалук), Србија [је] доживела инфаркт и налази се у стању општег инвалидитета” (Анђелковић, 2014, стр. 109).

Она је већ увелико исцрпљена, иако нам је то негде по традицији тешко признати, али већ и одавно на коленима и итекако се сгнула ка дну, а с тиме и онај духовни бесмислени покретач у окриљу српског духа – да смо небески народ.

Темељно и детаљно се радило на урушавању осећања националне самосвести и патриотске лојалности. Патриотизам више није понос, није корен, нити сврха родољубља и локалпатриотизма. Он постаје средство немилосрдног гажења по историји и културној традицији и тиме се дезавуише национални идентитет и државотворна идентификација народа. Полако смо се мирили са имицом лошег момка а посредством медијске технологије, стереотипи и предрасуде о Србима се организовано шире у свету без могућности да се томе на било који начин стане на пут и да се дезинформације демантују.

Толико пута проверен на делу, препознатљив хегемонистички метод и медијски приступ примењен је на Србију, изазивајући самоубеђивање жртве – слично Стокхолмском синдрому – да је сама крива. Да, јесмо криви, јер је дозвољено да се прикрију и изврћу историјске чињенице, да се наметне колективна кривица за сваки добар или лош потез Србије. Парадокс је и у томе да под окриљем флоскуле „небески народ” убеђујемо себе да смо лош народ и да нисмо достојни поштовања, те је све извеснија и тачна констатација „да нам поред оваквих пријатеља, непријатељи нису ни потребни”. Самомржња постаје патолошка, све заступљенија и отворенија, и као продукт рађа потирање српске на-

ционалне самосвести и наметање колективног осећања кривице, до границе проглашења геноцидним народом.

Велики је број примера патриотског националног залагања за просперитет, али је скоро исто толико, а можда и више, оног непатриотског јер смо пристали на *Ијру сѿаклених ѿерли*³ у којој нас чврсто уверавају да је наш најисконскији национални интерес управо онај да немамо национални интерес. Дуго плетена паукова мрежа системски лагано гуши све оно што вреди а Србија се „копрцањем” све болније уплиће, без идеје и визије како да из тог мрака и убода Црне удовице може изаћи неповређена. Управо је пасионирани патриотизам начин да се поврате самопоуздање и искрена доследност спрског националног и традиционалног идентитета.

У делу „*Моли се Боју у држи се Русије*” – Њејошева ѿорука и Србија данас, др Анђелковић истиче да је Његош један од великих стваралаца који је по много чему био испред времена у којем је живео. С обзиром на данашњу политичку актуализацију и затегнутост односа западних сила и Русије, и све то преко нејаких плећа Србије, која покушава да балансира између две ватре, аутор с разлогом наводи преписку Његоша са Светим Петром на самрти у којем је најаутентичније Његошево питање: „Господару, виђу да ћете умријети, него шта ћу ја сад. Од мудрог старца добио је следећи одговор (упућен не само Његошу већ и свеколиком српском роду), а то су, по сведочењу Његоша, биле његове последње речи: ‘Моли се Богу и држи се Русије’” (Исто, стр. 132). Имајући у виду историјску чињеницу и тадашњу турску владавину на овом простору, Његош се борио за праву веру и одбрану части и то кроз борбу праве и лажне вере, односно крста и полумесеца. За њега је то борба слободе противу тиранства, правде против неправде и због тога је био потпуно свестан значаја православне вере.

Профит је главна хипотеза око које се окрећу традиционалне вредности које се урушавају а тиме и човекова, не само економска, већ и духовна средина. Због тога професор Анђелковић директно наглашава да неолибералистичка филозофија отворено погодује развоју наркоманије, делинквенције, секти, алкохолизма и других зала које човечанство воде у декаденцију.

Аутор практично указује да су Срби, скоро сваки посао, започињали уз молитву и тражњу Божијег благослова и то најчешће речима: Боже помози. На тај начин остварујемо унутрашњу ис-

³ Види Хесе, 1979.

пуњеност и прави смисао делања. Оправдана је тврдња да „мали народи” морају своје интересе да усклађују са интересима великих сила. Искусствено посматрајући и сагледавајући историју и прошлост, може се закључити да су се интереси Србије често поклапали са оним које је заступала Русија.

Запад је одувек желео и трудио се да прошири своје границе утицаја и то је радио на различите начине, коришћењем различитих средстава, па чак и најрадикалних, звецкањем и употребом оружја. У новије време, модели утицаја и неоколонијализма се мењају. Физичка инвазија на мале и незаштићене државе није тако очигледна и примењују се суптилније методе, које се чине безболним, али су итекако опасне и непредвидљиве. Паковање је увек било са лепом машницом и под окриљем ширења цивилизације и заштите људских права, као и свеопште пожељне демократије, по принципу како велике силе кажу. Упркос прикривеним жељама јасно је да су намере увек биле колонизаторске.

Строго сито времена прочистило је пратеће карактеристике и формирало живу традицију са својом историјом и културом, упозорава Анђелковић. Како подвлачи, Срби имају своју узбуркану и неукротиву ћуд која је често повезана с личним поносом и због тога они живе на свој начин и нису ради да то често мењају, посебно у ситуацијама када им неко други одређује како да живе. Срби воле своју слободу више од свега и спремни су на велике и бројне жртве да би је бранили и изнова освајали. Често се пред државом постављају многи захтеви и услови моћних сила а све због чињенице да на тај начин желе да поколобеају слободарски дух народа. Због тога је Србија под великим притиском да заврши велики либерални пројекат који ризикује да угаси осећање љубави и дужности према отаџбини. Системско уништавање патриотизма и исконског позитивног национализма започето је разбијањем Југославије, јер су Срби одбили да прихвате налоге са Запада и рекли болно наше НЕ Новом светском поретку. У рушењу чврстог темеља постојања народа и државе велику улогу имају медији који су под контролом домаћих и страних агената, чиме Србија полако упада у замку неоколонијалног ропства.

Србија је у XX веку на своја плећа навукла Западне силе и тиме себе осудила на жртвовање. Због блискости са Русијом и непокорности, српска држава је увучена у вештачки изазване сукобе како би народ био што боље уништаван и расрбљиван. Западни је систем, по Цезаровом принципу „Завади па владај”, недвосмислено помогао самоуништење Србије у међусобним сукобима и

деобама. Једини спас се може пронаћи у чињеници да је потребно сачувати колективне идеје на којима се држава темељи. Неопходно је покренути заборављено и потиснуто самопоуздање, као и веру у себе и друштвене вредности. Сваким новим даном се могу пронаћи плодни наговештаји путева будућности и због тога је и више него довољно потиснути дубоко укоренење страхаове које генотипски наслеђујемо и генима преносимо наредним генерацијама. Хумана катастрофа је још један еуфемистички изговор Запада да ратом потврди и оправда милосрђе. За наук би требало да се освестимо и схватимо да давање сопствене судбине у руке другима има за последицу националну катастрофу.

Професор Анђелковић указује на чињеницу да је социологија под великим утицајем идеологије либерализма, јер се све чешће бави мање битним проблемима свакодневног живота и тиме је постала скоро искључиво емпиријска наука. Приметна је појава да су социолози своје анализе окренули ка појавама и процесима који су директно уперени против опстанка човека, његове слободе. Таква елита „естрадних социолога” се свесно удаљава од истине у жељи да да искључиво утилитаристичка објашњења.

Аутор истиче да је неопходно да социологија конструише нову терминологију, уз коришћење оне већ постојеће, јер, због појаве нових облика друштвености, као последице научно-техничког развоја, настаје празнина у теоријском дискурсу. Није могуће прецизно дефинисати теоријски оквир који ће прецизно тумачити тренутна политичка збивања. Веома важна питања су она на која социологија треба да да одговор а тичу се друштва у развоју, она која се тек формирају и како би требало да у таквим друштвима изгледа неопходна демократска транзиција. Због тога аутор предлаже да је могуће расветлити начин функционисања глобалног друштва кроз *обрнути социјализам* „који представља доминантни принцип савременог света, у најкраћем се може дефинисати овако: *У свешћу данас доминира њринциј – њривајизација њрофијиа, а социјализација њуднџака*, како на глобалном, тако и на локалном нивоу”. (Анђелковић, 2014, стр. 233) Најразвијеније светске силе, без много двоумљења и брига о последицама, на глобалном нивоу, приватизују профит од мање развијених и неразвијених земаља. Такође, све присутнија је појава приватизације профита мањине на штету бројније већине становништва. На тај начин се губици, који су настали у производном сектору, пребацују на већ оштећена плећа државе а проблем се прелива из једног економског сектора у други.

Због тога професор Анђелковић, са више него очигледним разлогом, поставља рационално и разумно питање: Да ли ћемо бити довољно мудри да на време зауставимо и одбацимо исте захтеве који се пред нашом земљом постављају? Различити еуфемизми и замена теза и различито синонимско појмовно одређење прави збрку у народу и у тој конфузији тумачења неретко се дешава да се неолиберализам схвати као друго име за слободу, богатство, демократију и лагодан живот. Таквим „контролисаним хаосом” остварује се „обрнути социјализам”.

На крају излагања у претходним поглављима професор Анђелковић, уз претходно, са разлогом поставља, можда и најбитније питање: Да ли историја има прогресиван правац развоја и иманентну сврху? Није једноставно одговорити, јер је све чешћа инструментализација човека. Више је оних, који у заблуди, незнању и некритичком приступу крећу ка лажној светлости у тунелу под велом новог и бољег светског поретка. Управо на тој „светлијој страни” се изнова постављају иста питања која задиру у суштинске човекове вредности: слобода, једнакост и демократија. Многе цивилизације су се успешно и мање успешно бавиле овим базичним категоријама. Пред Србијом је управо такав изазов са новом/старом дилемом да ли кренути пут Европе, која сваког дана поставља нове услове без икакве сигурности да ће убрзо доћи тренутак када ће та Европа отворити врата. Историја нас често подсећа да је време да престанемо са лутањем у жељи да оправдамо туђе интересе, односно да критички приступимо анализи и свет гледамо из сопствене перспективе, односно српске призме.

Србија мора зацртати нову идеологију, која свакако не треба да буде она која се тицала безуспешног комунизма, још мање фашизма, али ни пропалог либерализма. Нова идеологија мора да покрене друштво, јер без ње ни држава не може постојати и баш она која може покренути скрхани дух и морал друштва. Етичка обнова, као и критика, неизоставно подразумева, осим традиционалних и културних вредности на којима се ослања друштво, самокритично сагледавање сопствених мана и слабости, као и свеопшту сагласност да се оне отклоне.

Управо због тога аутор предлаже два пута: пут одозго и пут одоздо. Пут одозго представља развојни и динамички пут са развојем института, истраживачких центара, са интенцом да се застави „деоградизација” и смањи централизација и контрола. Тиме би се спречио све алармантнији одлив мозга а поспешило научно и технолошко напредовање. Србија извози памет, а

увози изум и квалитет производа који наша интелигенција створи у иностранству. Пут одоздо јесте базични модел развоја привреде.

Аутор у монографији *Пасионирани ѿаѿриоѿизам и/или (ЕУ)роѿсѿѿво*, истински и директно проблематизује питање суштинске заштите нашег друштва и привреде, што је, према његовим речима, од „судбоносне важности за опстанак нашег друштва”. Управо од одговора на ово питање зависи какав ће нам живот бити. У томе би требало да нам помогне историја, искуство и рационално-критички приступ свим досадашњим дешавањима. Неопходно је реорганизовати употребљиве развојне редове државе и осмислити националну идеју која ће бити пут водилја. Због тога Анђелковић у монографији потенцира пасионирани патриотизам као модел успеха који би требало да заживи у свим областима друштвеног живота. Њиме се национална свест може помирити са прошлшћу из које се може извући енергија прогреса. Аутор са разлогом, и то у својим текстовима и објашњава, дрине о судбини сопственог народа тражећи одговоре на многобројна питања, дискутујући и полемишући са собом, критикујући и преиспитујући своје садашње идеје у жељи да што темељније прикаже свеобухватни горући проблем и тиме идентификује суштину разора и разлога пропадања. Како и сам истиче „несагласност с окрутним светом који нас сатири и протерује с вековних огњишта, несагласност с вазалном реалполитиком, некарактериситчном за српски народ, неприхватање ‘реалности’ и пута без ‘алтернативе’, јесте покушај да се ‘трага за принципима наде’. Јер управо и сама несагласност даје смисао постојању” (Исто, стр. 272).

Анђелковић подсећа да предмет разматрања монографије није европа у географском смислу, јер Србија практично и територијално јесте део Балкана и европског континента, већ је ово прича о колективној свести и националном интересу народа. Српски дух се идентификује кроз жртвовање зарад националне културе и традиције који је базично супростављен западном систему вредности. Аутор „мекдонализацију” поистовећује са „убијањем српског карактера” што директно имплицира стерилном духу глобализма и турбокапиталистичкој перцепцији света као предуслова финансијске пројекције у којој је профит једини циљ живота. Западно медијском пропагандом се од Срда „производи” усамљена гомила појединаца са циљем да се створи „роботвласничко” друштво које снагом сунђера упија неолиберли-

зам и њен идеолошки поредак са циљем да се беспоговорно наметне „евроатлански” цивилизацијски образац као једини модел живљења. Због тога Анђелковић проблематизује суштинско питање заштите српског друштва и привреде, као и питање становништва у свим сферама живота, позивајући се на корене, традицију, веру и народну културу кроз максиму: „без онога јуче, шта смо ми данас”. (Исто, стр. 11) Управо кроз овакав пасионирани патриотизам он види могућност да се још једном подигне барјак слободе и мирним покретом, здраве памети и разума, трезвено и достојанствено одбрани историјска и духовна вредност Срба и Србије. На тај начин би се национална свест идентификовала и помирила са својом прошлошћу, те би се родио нови импулс, мотив, снага и енергија прогреса и просперитета народа чији је физички и национални идентитет доведен у питање.

-
- ЛИТЕРАТУРА Анђелковић, П. (2014). *Пасионирани патриотизам и/или (ЕУ)ропство*. Косовска Митровица: Филозофски факултет у Приштини.
- Бурдије, П. (1976). „Класна функција уметности”. *Култура*, бр. 32, 90–113.
- Вебер, М. (2011). *Протестантска етика и дух капитализма*. Нови Сад: Mediterran Publishing.
- Дугин, А. (2013). *Четврта политичка теорија*. Београд: Mir Publishing.
- Кант, И. (1979). *Критика практичног ума*. Београд: БИГЗ.
- Хаксли, О. (2009). *Врли нови свет*. Београд: Либрето.
- Хесе, Х. (1979). *Игра сиваклених ђерли*. Београд: Слово Љубве – Народна књига.

The study *A passionate patriotism or European enslavement*, from the eminent professor Petar Anđelković, represents another attempt by this author to analyze the Serbian society in the context of its development. This book is a logical continuation of his essay published in 2013, *Serbian Society—without past, what is our present?*, and represents a symbiosis of texts that the author has already published and in which he addresses the very relevant questions of Serbia's relations with the new world order and with the inevitable role of the European Union, as an existential challenge to the very existence of the Serbian society.

KEY WORDS: Serbia, globalization, European Union, society, international relations.